

De Wunup “Baccyflap” een bakelieten tabaksdoosje

Jaap Rentmeester (j.rentmeester@hetnet.nl)

Aanleiding voor deze bijdrage zijn de artikelen ‘Pijpen gemaakt van hardrubber en andere ‘early plastics’ en ‘Bekendheden vereeuwigd in hardrubber pijpen’ van Ron de Haan in PKN nummers 24 en 30 waarin het gaat over kunststof als materiaal voor pijpen en andere producten. Dan is het nog maar een klein stapje naar de Baccyflap.

Wat is een Baccyflap?

De naam komt vermoedelijk van het Engelse ‘baccy’ als afkorting voor ‘tobacco’ en ‘flap’ als tabakspouch. Een baccyflap is een discusvormig tabaksdoosje gemaakt van bakeliet. Het heeft een doorsnede van ongeveer 95mm, een hoogte van 33mm en met een inhoud van zo’n 85ml is het goed voor 40 – 50 gram tabak. Voldoende als dag voorraad voor een beetje pijpoker.

De Baccyflap bestaat uit een onder- en bovendeksel die door middel van een schroefdraad aan de binnenzijde met een kwartslag perfect op elkaar sluiten. Het bovendeksel is aan de buitenkant voorzien van een enigszins geruwd oppervlak, geschikt om de, in Groot-Brittannië veel gebruikte ‘strike anywhere’ lucifers (bijv. Swan Vestas) op te kunnen afstrijken. De onderste helft is glad afgewerkt en heeft het opschrift ‘Wunup Baccyflap’ en ‘Made in England’.

De Baccyflap werd gemaakt in twee uitvoeringen: één in een donkerrood gevlekte versie en de ander in het bruin zoals we dat kennen van bakeliet. Dankzij vorm en afmetingen past het heel comfortabel in een jas- of broekzak, vandaar ook de populariteit ervan in de late jaren 30 toen het in Engeland op de markt verscheen.

Wunup en Parker

Vanaf 1937 werd de Baccyflap geproduceerd door de, nu niet meer bestaande, firma Wunup die ook bakelieten sigarettendoosjes en pijpen maakte. In feite was Wunup een submerk van The Parker Pipe Co. Ltd, dat een onderdeel was van de Dunhill Group.

Later (1947) verschenen er ook baccyflaps onder de merknaam 'Parker'. Deze hadden dezelfde vorm als de baccyflaps van Wunup, maar waren iets kleiner en van een andere kunststof gemaakt, waardoor ze wat minder stevig waren en wat minder fraai oogden dan het bakelieten origineel.

De productie van de baccyflaps van Parker heeft geduurd tot begin jaren '60, Wunup was er al eerder mee gestopt. Of deze baccyflaps ooit buiten de U.K. zijn verkocht is mij onbekend. In het Engelse 'Smokers' Handbook' a Guide to prices and Brands, uit juni 1978 kom ik de term nog maar één keer tegen.

Bakeliet

Bakeliet (fenolhars) is de eerste, volledig synthetisch gemaakte, kunststof. Het dankt zijn naam aan de Amerikaanse, in België geboren, chemicus Leo Baekeland die in 1907 ontdekte hoe uit fenol en formaldehyde op industriële wijze deze kunststof geproduceerd kan worden. Het merk 'Bakelite' werd op 22 mei 1909 in Duitsland gedeponeerd; op 7 december dat jaar werd octrooi

verleend op bakeliet. Fenolhars werd onder de naam Bakelite voor het eerst commercieel geproduceerd door de Duitse firma Bakelite GmbH, later Bakelite AG, opgericht door o.a. Leo Baekeland in Erkner bij Berlijn.

Bakeliet heeft een hoge elektrische isolatiewaarde, is zeer slagvast en bestand tegen hoge temperaturen (300°C) en chemicaliën. Vandaar ook het ruime toepassingsgebied van dit nieuwe materiaal van omkasting voor elektrische apparaten tot aan tabakspotten en –pijpen aan toe.

Productie

Fenol en formaldehyde worden met een zuur onder vacuüm gemengd tot een stroperig hars (fenolhars), die men in bakken laat stollen tot blokken. Deze blokken worden vervolgens gemalen, gemengd met kleur- en vulstoffen, verwarmd en met walsen tot rollen geplet. De rollen worden later tot granulaat vermalen, verwarmd en in matrijzen onder hoge druk tot een eindproduct

geperst. Ook is het mogelijk het granulaat onder hoge temperatuur en druk in spuitgietsmachines te verwerken tot eindproducten. Deze producten hebben de voornoemde eigenschappen van bakeliet en bovenal die typische glans en 'feel' die we nu nog steeds zo waarderen in bakeliet.

Literatuur:

- The Smokers' Handbook. International Trade Publications Ltd, Redhill, Surrey, 1978.

Websites:

<http://www.apassionforpipes.com/neills-blog/2010/11/6/the-elusive-baccyflap.html>

-Baccyflap.com

-Wikipedia

*De Wunup
"Baccyflap" een
bakelieten
tabaksdoosje.
Zie pag. 16*

*De pijp verwerft
de erfgoedstatus.
Pag. 21*

*De Goudse pijp
als kunstwerk
in Leeuwarden.
Zie pag. 19*